

Terapie šokových stavů a polytraumat, otravy

Šok - klasifikace

- ***hypovolemický šok*** (snížení množství krve v cévách)
  - krvácení, popáleniny, dehydratace
- ***kardiogenní šok*** (selhání funkce srdce jako pumpy)
  - infarkt, pohmoždění srdce
- ***distribuční šok*** (roztažení cévního systému)
  - septický šok, anafylaktický šok
- ***obstrukční šok*** (stlačení srdce zvnějšku)
  - krvácení do obalů srdečních (náráz na hrudník),
přetlakový pneumothorax

Šok

Terapeutický cíl:

- dosažení středního arteriálního tlaku 75-80 mmHg
  - léčiva ovlivňující srdeční výdej
  - léčiva ovlivňující objem cévního systému
  - léčiva zvyšující objem cirkulující tekutiny
  - v kombinaci nebo samostatně
- u krvácení primárně zástava krevních ztrát (lze použít „permisivní hypotenzi“)

Šok – terapeutická opatření

Terapie současně s následujícími opatřeními:

- 1. kyslík + EKG + monitoring saturace*
- 2. centrální katetr + monitoring TK*
- 3. periferní katetr*
- 4. odběr vzorků krve, u sepse dalších vzorků*
- 5. katetrizace moč. měchýře a žaludeční sonda*
- 6. monitoring TT*

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady

- zvyšují předtížení (preload)
- zásadní pro terapii hypovolemického, anafylaktického, septického i obstrukčního šoku
- v některých případech i u kardiogenního šoku
- na úvod většinou fyziol. nebo Ringerův roztok
  - i.v. do podklíčkové nebo jugulární žíly (15-20 ml/min)
  - 20-40 ml/kg těl. hmotnosti
- později i koloidy

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady

Úspěšná terapie:

- zpomalení TF, zlepšení tkáňové perfuze, zvýšení tlaku krve, zvýšení diurézy

Neefektivní terapie

- pokračující krvácení, srdeční tamponáda, tenzní pneumotorax?

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady – krystaloidy

- volně difundují kapilární membránou => aplikace 3-4x vyššího objemu než je reálný deficit cirkulující tekutiny => expanze intersticiální tekutiny = komplikace
- fyziolog. roztok (0,9% NaCl)
- Ringerův roztok
- 7,5% NaCl

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady – koloidy

- heterogenní skupina léčiv
- oproti krystaloidům vyšší riziko anafylaxe a vliv na hemokoagulaci
- plazmatické substituenty/expandéry
- přirozené: roztoky albuminu
- syntetické: dextransy, želatinové deriváty, hydroxyethylškrob

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady – koloidy

Albumin

- izotonický (5%), hypertonický (20%)
- užíván okrajově
- u hypoalbuminemií

Dextrany

- polysacharidy – glukany
- časté alergické reakce + poruchy hemokoagulace =>
obsolentní

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady – koloidy

Deriváty želatiny

- z hovězího kolagenu
- krátký účinek, mírný diuretický efekt
- spíš substituent než expandér
- alergie

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady – koloidy

Hydroxyethylškrob

- variabilní velikost molekuly, postupná hydrolýza = rozdíl v délce účinku
- hyper i izotonické roztoky
- dobrá bezpečnost

Šok - farmakoterapie

Objemové náhrady – krevní náhrady

- u krevní ztráty větší než 30 %

Erytrocytární koncentráty

- plná krev po předchozím stanovení krevní skupiny nebo 0 Rh –
- ve vitálních indikacích i nekonzervovaná plná krev

Plazmatické deriváty

- čerstvá mražená plazma
- u stavů s deficitem koagulačních faktorů, plazmat. proteinů

Šok - farmakoterapie

Inotropika

- po doplnění objemu cirkulující tekutiny a vyřešení hypoxemie, tachyarytmie a minerál. dysbalance
- *sympatomimetika*
- *inhibitory fosfodiesterázy III*
- *vápníkové senzitizerý*

Šok - farmakoterapie

Inotropika – sympatomimetika

Dopamin

- úvod většinou v dávce 0,5 - 1 mg/kg/min (až do 4 mg/ml/kg) = + inotropní ú., protekce splachniku
- do 10 mg/kg/min aktivace β_1 a zesílení inotropie
- nad 10 mg/kg/min vazokonstrikce stimulací α_1

Noradrenalin

- při neúčinnosti dopaminu v dávce 2-4 mg/kg/min

Adrenalin

- u septického šoku v dávce 0,01-0,02 mg/kg/min

dobutamin, dopexamin

Šok - farmakoterapie

Inotropika – inhibitory PDE III

Milrinon

- blok PDE = zvýšení koncentrace cAMP = aktivace Ca^{2+} kanálů = zvýšení koncentrace Ca^{2+}
- + inotropní a vazodil. účinek s minimálním vlivem na TF
- u pacientů s kardiogenním šokem rezistentních na katecholaminy

Šok - farmakoterapie

Inotropika – vápníkové senzitizerý

Levosimendan

- zvýšení citlivosti kontraktilních bílkovin k Ca^{2+}
- lék volby při nedostatečné odpovědi na katecholaminy
- + inotropní a vazodilatační efekt

Šok - farmakoterapie

Vazodilatancia

- po předchozím doplnění cirkulující tekutiny
- především u kardiogenního šoku
- *nitroglycerin, izosorbid dinitrát*

Polytrauma

Polytrauma

= současně vzniklé poranění dvou a více orgánových systémů, z nichž alespoň jedno přímo ohrožuje pacienta na životě

- nejčastější příčina úmrtí do 40 let, velmi často u autonehod
- přednemocniční péče na základě „trauma protokolů“

Polytrauma

- po zajištění vitálních funkcí následuje:
  - terapie šokového stavu
  - analgezie
  - sedace
  - aplikace glukokortikoidů a antioxidantů

Polytrauma

Terapie šoku

- nejčastěji šok úrazový, hemoragický a s ním spojený hypovolemický
- u oběhově stabilních pacientů krystaloidy v minimální dávce 10 ml/kg/hod
- u krevních ztrát koloidy a krystaloidy (1:1) v objemu 2L
- u popálenin roztok koloidů s krystaloidy v poměru 1:2

Polytrauma

Analgezie

- u kritické hypotenze volíme **ketamin** i.v. 20-40 mg, délka účinku cca 30-45 min.
- u ostatních pacientů volíme opioidní analgetika frakcionovaně
  - fentanyl** - 0,05 – 0,1 mg i.v.
  - sufentanil** – 0,01 mg i.v.
- rizikem u opioidů je deprese respirace

Polytrauma

Sedace

- titračně aplikované benzodiazepiny i.v. nebo i.m.
- benzodiazepiny i antikonvulzivní, anxiolytické a myorelaxační účinky
- **diazepam** 2,5 – 20 mg dlouhodobá sedace
- **midazolam** 2,5 – 10 mg krátkodobá sedace
- alternativní cesty podání: per rectum, transbukálně, intranazálně

Polytrauma

Glukokortikoidy

- vysoké jednorázové nebo opakované dávky (krátkodobě) – šokové stavy neodpovídající na standardní terapii, inhalační traumata, kyselá aspirace
- prevence rozvoje anafylaktického a toxického šoku – imunosupresivní účinek
- **methylprednisolon 30 mg/kg i.v.**

Polytrauma

Antioxidanty

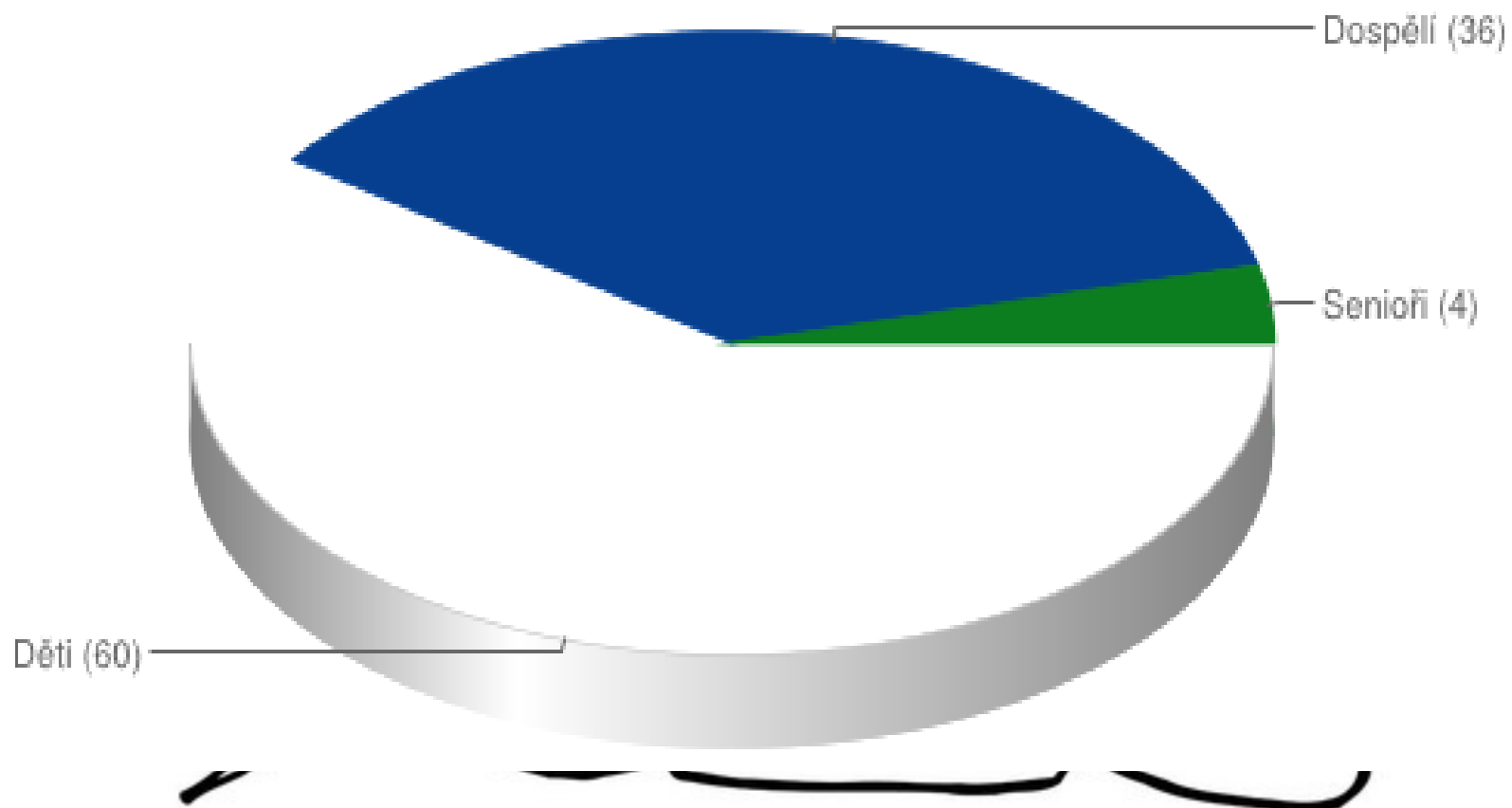
- z důvodu ischemického stavu, ischemicko-reperfuzního poškození nebo zánětlivé odpovědi a s tím spojenou zvýšenou produkcí VKR
- **kyselina askorbová 1500 mg/kg i.v.**

Otravy

Otravy

Zastoupení věkových kategorií mezi intoxikovanými v procentech

Nejčastější otravy

- Léčiva – 52 %
- Průmyslové přípravky – 30 %
- Rostliny – 8 %
- Chemické látky -5 %
- Houby – 2 %
- Živočichové -1 %
- Ostatní -1 %

Otrava léky

Nejčastěji: *sedativa, hypnotika, analgetika*

Příčiny smrti:

poškození CNS – *psychofarmaka*

KVS – *srdeční glykosidy, antiastmatika*

jater - *paracetamol*

Zásady terapie otrav

1. Co nejrychlejší eliminace látky z organismu (= dekontaminace)
2. Antidotum
3. Symptomatická léčba

Zásady terapie otrav

Dekontaminace

- výplach žaludku a emetika nejlépe do 1 hodiny po intoxikaci
- jen u pacientů při vědomí a bez křečí

Indukované zvracení

- u p.o. otrav
- mechanické dráždění hltanu
- sekret žáby listovnice

Výplach žaludku

- u p.o. otrav do 4 hodin
- vlažná voda, fyziologický roztok, 300 ml, na závěr adsorbent
- vzorek na toxikol. analýzu

Celková střevní laváž

- velkoobjemový roztok (25 ml/kg)
- přes žaludeční sondu, až odtéká čistý roztok
  - průměrný pacient se dostavuje až po 3 hodinách

Zásady terapie otrav

Eliminace

Peritoneální dialýza

- dializační roztok přes katetr do dutiny břišní
- membránou je střevní sliznice a peritoneum
- výměna po 2 hodinách
- I: těžká otrava analgetiky, hypnotiky
- -: nízká účinnost, infekce

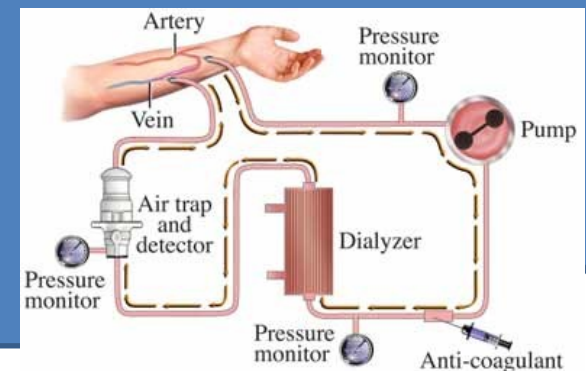
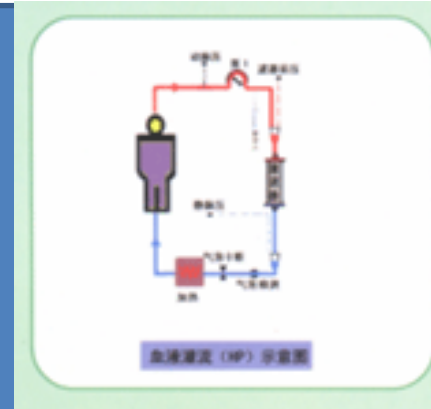
Hemodialýza

I: salicyláty, alkoholy, etylenglykol, toluen

Hemoperfúze

perfúze krve přes kapsli se sorbenty

I: barbituráty, paracetamol

Zásady terapie otrav

Antidota: *specifická/nespecifická*

- nutné co nejrychlejší podání
- dávkování dle plazmatické hladiny toxinu (10:1)

Nespecifická antidota

Carbo medicinalis

- tbl. 300 mg; 2,5 g/kg

Specifická antidota

Toxická látka	Antidotum
opioidy	naloxon
benzodiazepiny	flumazenil
heparin	protamin
srdeční glykosidy	antidigoxinový globulin
paracetamol	acetylcystein
inhibitory ACHE	atropin, pralidoxim
těžké kovy	cheláty (EDTA,dimerkaprol)
kyanidy	thiosulfát
methanol	ethanol
ethylenglykol	ethanol

Zásady terapie otrav

Symptomatická terapie

- kontrola základních životních funkcí
- podpora KO
- terapie křečí

Toxikologické infocentrum <http://www.tis-cz.cz/>

Praha 2

Tel. 224 91 92 93

Brno

Lékové informační centrum

Lékárna FN U sv. Anny

Tel. 543 182 175